

A balatonlellel üdülőhelyi hírlapolvasó és könyvtár terve

Július 10-től három napon át tanácskoztak Somogy és Veszprém megyei közművelődésének gazdái, valamint az érdekelt országos szervek képviselői a Balaton-part nagyon ellentmondásos közművelődési helyzetéről. (Lásd erről szóló beszámolónkat.) Ügyszóval valamennyi előadó elsősorban az *anyagiak korlátozott voltában* jelölte meg a gondok okát. A Balaton évente négy hónapon át az egész országé, sőt mindinkább Európáé, ugyanakkor a terhek nagy része, így a kulturált szórakoztatás, a közművelődés gondja is, főként két megye vállaira, illetve költségvetésére nehezedik.

A Somogy megyei Tanács művelődésügyi osztályának vezetője vitaindító előadásában helyesen határozta meg a két Balaton-parti megye kettős közművelődési kötelezettségét:

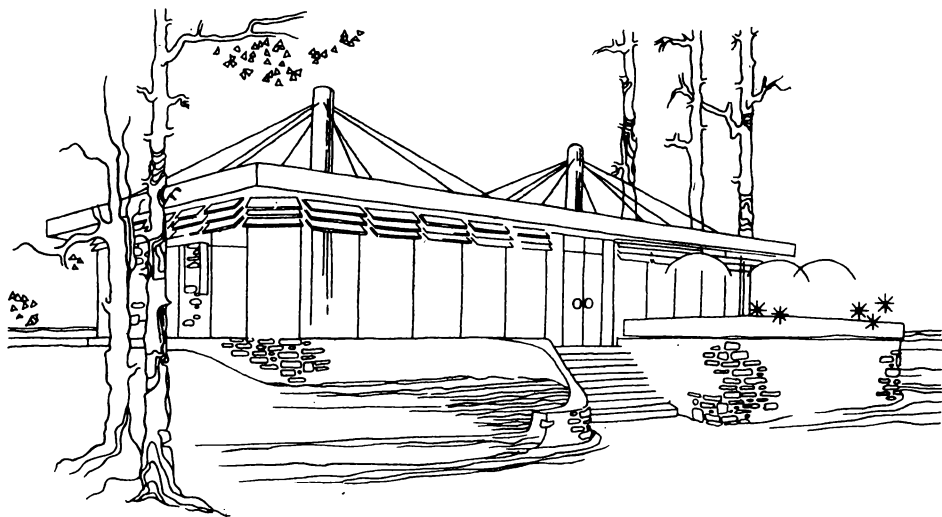
1. Az üdülési évadban kultúránkat méltóan tükröző színvonalas műsorokat kell szervezniük a bel- és külföldi *üdülőknek*.

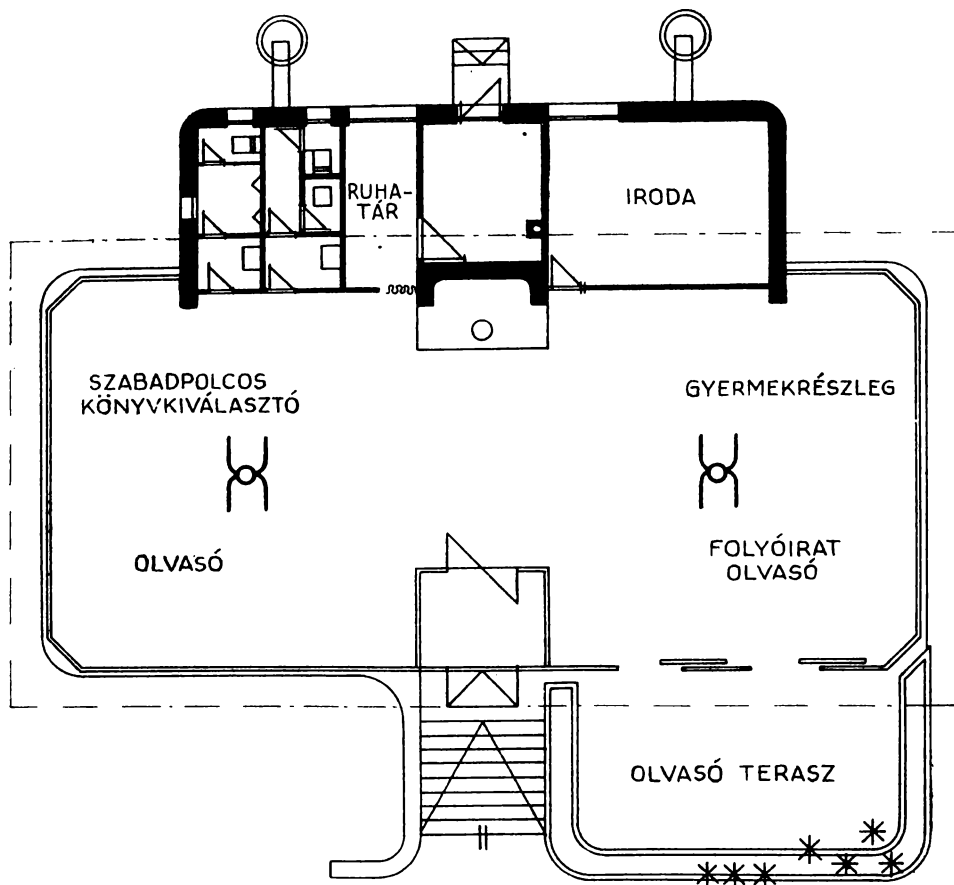
2. Meg kell oldaniok a Balaton-part *állandó lakosságának* speciális közművelődési ellátását egész éven át. (Speciális, mert egyik főcélja, hogy a közművelődés minden eszközeivel, de főként a művészetek és a művészi irodalom eszközeinek folyamatos hatásával a „gebines”-nyerészkedő életmód bővületénél egészségesebb élet szemléletet alakítson ki a tópart lakosságában.)

Örömkre szolgál, hogy a Somogyi Néplap a „balatoni beszélgetések” e tanácskozásáról írott cikkében a Balaton-menti közművelődés helyes arányairól szólva, a könyvtári feladatokra is gondolt: „Jó lenne, ha a megyei könyvtárban megtervezett hírlapolvasó-könyvtárból mihamarabb valóság lenne, éppen az olvasás érdekében. Mert a könyv kísérőtárs a pihenésben.”

Rövidre szabott írásomban most erről a Balatonlellére tervezett, de *bármely üdülőhelyen megvalósítható*, viszonylag kisebb beruházással felépíthető hírlapolvasó-könyvtárról adok tájékoztatást. Megvalósítása nem egyszerűen Balaton-parti probléma, mert megszületésével és eredményeivel talán sikerülne áttörni azt a hamis nézetet, hogy az üdülők általában csak a felszínes, zajos és italos szórakozást keresik. Az a tény, hogy országszerte nagyszámú üdülő igénybe veszi a többnyire nem vonzó körülmények között működő tanácsi könyvtárakat, eleve ellentmond ennek a ferde feltevésnek.

Hogy közelebb kerüljünk a megoldáshoz, *Domokos Bélával* (a csokonyavisontai könyvtár tervezőjével) és *Kovács Rezső* tervezőmérnökkel kidolgoztuk egy olyan könnyűszerkezetű épület tervét, amely alkalmasnak látszik arra, hogy egy-egy üdülőhelyi településen egész évben otthont adjon a könyvtárnak, és lehetővé tegye a kiscsoportos foglalkozásokat is, üdülési idényben pedig a bel- és külföldi vendégek számára a „Kursalon” szerepét tölthesse be.

Részletek az építési- és tervezési programból

„A könyvtár-hírlapolvasó hivatott ellátni:

1. a közési könyvtár korszerű olvasószolgálati feladatait (könyvkölcsönzést, helyben-olvasást felnőttek és gyermekek részére);
2. az üdülési idényben a hazai és a külföldi üdülővendégek részére hírlap- és folyóiratolvasási, illetve könyvkölcsönzési lehetőséget teremteni. Ebben az időszakban nagyobb nyitvatartási idővel (napi 6—8 órán át) működne a könyvtár és hírlapolvasó; s a vendégek részére feketekávét és üdítő italokat is kiszolgáltatna. A kiszolgáltatást, a könyvkölcsönzést és a felügyeletet egy személy, a könyvtáros látná el.

A kettős feladathoz adódóan az épület külsejében nyerjen tetszetős kiképzést, belső terében pedig megnagyobbított klubszerű olvasói résszel, szabadpolcos könyvkiválasztó övezettel, adminisztrációs kiszolgáló résszel, gyermekrészleggel, iroda-raktárral és mellékhelyiségekkel rendelkezék.

A belső tér két nagy részre tagolódik:

- a) szabadpolcos könyvkiválasztó térre (felnőttek és gyermekek részére);
- b) hírlap- és folyóiratolvasó övezetre.

A bejáratnál szemben helyezkedjék el a kölcsönző és kiszolgáló asztal. További szükséglet egy iroda-raktár és egy mosdó. A kölcsönző-kiszolgáló pult mögé a falba, vagy a bútorzatba beépítve kell elhelyezni egy 150 literes hűtőszekrényt, egy kisebb méretű pohárszekrényt és egy kávéfőző gépet szagelvonóval.

Fontosabb tervezési mutatószámok:

1. Könyvvállomány: a szabadpolcon 5000 kötet, a raktárban 2500 kötet.
2. Folyóiratok száma: a téli időszakban 30, a nyári időszakban 60.

3. Olvasók száma: télen 600, nyáron 1000.
 4. Napi látogatók száma: télen 50, nyáron átlagosan 120.

Belső alapterületi igény 200 m², a következő elosztásban:

1. Előtér, ruhatár, adminisztrációs övezet (kölcsonzópult, pohárszekrény, hűtőszekrény, 24 fogasos ruhatár)	25 m ²
2. Hírlapolvasó övezet 25 olvasó számára	50 m ²
3. Szabadpolcos könyvkiválasztó felnőtteknek	70 m ²
4. Gyermekrészleg	30 m ²
5. Iroda — raktár	20 m ²
6. Mosdó (férfi és női W. C.)	5 m ²
	200 m²

Az épület előtt autóparkoló létesítendő.”

A program alapján elkészült tervvázlat kitűnően kielégíti a funkcionális követelményeket. Az évszakonként változó jellegű és erősségű forgalom zavartalan ellátását átrendezhető berendezéssel megosztható egyetlen térrel oldotta meg. Úgyesen tervezte meg a közönségforgalom egyszemélyes ellenőrzését is.

A mélyen üvegezett homlokzatok és alacsony mellvédek lehetővé teszik a kilátást a környező terepre, ugyanakkor a teljes betekintés lehetősége fokozza az épület vonzását. Az árnyékolás egyedi napvédő szerkezetekkel történik. A könnyed, iparilag előállított szerkezetek lehetővé teszik a hangulati rokonság megeremtését a balatoni tájjal.

Az olajkályhák kéményeiként is funkcionáló középpillérekre felfüggesztve, kábelken lóg a könnyű fémszerkezetű födémlemez, így a homlokzatok felszabadulnak a teherviselés alól. Az üvegfalak sarkainak levágása is ezt a könnyedséget igyekszik hangsúlyozni.

A vázlattervek kivitelező megjelölése nélkül készültek. Az épület jellegé a kivitelező lehetőségeitől függően megengedi bizonyos határon belül a méretek, az alkalmazott anyagok és szerkezetek ésszerű módosítását.

A jelenlegi árak mellett az épület 1 300 000—1 500 000 forintért megvalósítható, természetesen telekár nélkül. Ez az összeg lényegesen csökkenthető — mint Balatonlelle esetében is —, ha az alépitmény helyi vállalkozással (ún. saját rezsiben) készül.

A balatoni beszélgetések remélhetőleg hasznos tanácskozása önkéntelenül felidéz emlékezetünkben, hogy már 1958-ban megjelent lapunkban a „Balaton-parti könyvtárak helyzetelemzése és fejlesztési terve” (Kellner Béla — Páldy Róbert: A Balatoni könyvtárakról. 1958. 5. sz.), melyet kibővítve eljuttattak a szerzők a Balatoni Intéző Bizottsághoz is. Mint a balatoni tanácskozás most tükrözte, azóta sem történt sok fejlődés e téren. Reméljük, a jelen halaszthatatlan követelményei több eredményt szülnék.

Kellner Béla

A MŰVELŐDÉSÜGYI KÖZLÖNY 1972. július 15-i száma közli a 135/1972. számú miniszteri utasítást, mely az alsó- és középfokú oktatási intézmények folyóirat- illetve hetilap ellátásáról szól. Az utasítás felsorolja a különböző iskolatípusok számára kötelező és ajánlott periodikákat. Nem tesz említést azonban az utasítás arról, hogy az iskolák folyóirat-ellátását elsősorban az iskolai könyvtárak útján kívánatos megoldani. Sajnos, a jegyzék nem tartalmazza a Kincskeresőt, az első és egyetlen irodalmi gyermekfolyóiratot, amit a kiadvány sajnálatosan kis példányszámával is magyarázhatunk. De ugyanígy kimarad a könnyen hozzáférhető Élet és Tudomány is, valamint a Könyvtáros is, holott ez utóbbi a gimnáziumokban működő főhivatású könyvtárosok számára „munkaeszköz”. Általában a folyóiratjegyzék még azt az állapotot tükrözi, amely szerint az iskoláknak nincs könyvtárak.

SZLOVÁKIÁBAN a fiatal gyermek- és ifjúsági könyvtárosok tapasztalat-cseréjének és továbbképzésének fontos, iskolát teremtő fóruma a Bulletin abszolventov a poslucháčov knihovedy o práci s det'mi a mládežou (A gyermek- és ifjúsági munkával foglalkozó könyvtároshallgatók és végzett könyvtárosok bulletinje), amelyet *Eugen Mešša* szerkeszt nagy szakértelemmel, úgyszeretettel és kitartással. A bulletin 22. száma az iskolai könyvtárüggyel — ezen belül a nemeckái általános iskola mintakönyvtárának építésével és szervezésével — foglalkozik. A szám több külföldi kitekintést is publikál. Ezek egyike *Kolozsi Júliának*, a pozsonyi egyetem IV. éves könyvtároshallgatójának dolgozata, amely tömör és tárgyilagos tájékoztatás a magyar iskolai könyvtárügyről. (F.)